

Forum Standaardisatie

Expertadvies Digikoppeling v2.0

Datum 12 februari 2013

Colofon

Projectnaam	Expertadvies Digikoppeling v2.0
Versienummer	1.0
Locatie	
Organisatie	Forum Standaardisatie Postbus 96810 2509 JE Den Haag forumstandaardisatie@logius.nl
Auteurs	Wolfgang Ebbers Michael van Bekkum

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Managementsamenvatting	4
1 Doelstelling expertadvies	7
1.1 <i>Achtergrond</i>	7
1.2 <i>Proces</i>	7
1.3 <i>Vervolg</i>	8
1.4 <i>Samenstelling expertgroep</i>	8
1.5 <i>Toelichting Digikoppeling 2.0</i>	9
1.6 <i>Relatie met andere standaarden</i>	10
1.7 <i>Leeswijzer</i>	10
2 Toepassings- en werkingsgebied	11
2.1 <i>Functioneel toepassingsgebied</i>	11
2.2 <i>Organisatorisch werkingsgebied</i>	11
3 Toetsing van standaard aan criteria	13
3.1 <i>Open standaardisatieproces</i>	13
3.2 <i>Toegevoegde waarde</i>	17
3.3 <i>Draagvlak</i>	20
3.4 <i>Opname bevordert adoptie</i>	22
4 Advies aan Forum en College	24
4.1 <i>Samenvatting van de toetsingscriteria</i>	24
4.2 <i>Advies aan Forum en College</i>	25
4.3 <i>Aanbevelingen ten aanzien van de adoptie van de standaard</i>	25
5 Referenties	26

Managementsamenvatting

Wat is de conclusie van de expertgroep?

De expertgroep adviseert de standaard Digikoppeling 2.0, op te nemen op de lijst van 'pas toe of leg uit' als vervanger van Digikoppeling 1.0

De expertgroep adviseert aanvullend om in de standaard van Digikoppeling Grote Berichten meer flexibiliteit op te nemen t.a.v. de grens waaronder deze van toepassing is.

Daarbij wordt de volgende werkwijze voorgesteld:

- Partijen komen bilateraal overeen of èn bij hoeveel MB berichtomvang de standaard Grote Berichten van toepassing is of volstaan kan worden met Digikoppeling WUS (bevragingen) danwel Digikoppeling ebMS (meldingen) sec.
- Als partijen niet tot overeenstemming komen zijn zij verplicht alsnog de grens van 20MB te hanteren.

De beheerder van Digikoppeling wordt gevraagd deze punten op korte termijn uit te werken en te formaliseren.

Als toepassingsgebied wordt geadviseerd:

"Geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen informatiesystemen voor sectoroverstijgend berichtenverkeer, op basis van drie koppelvlakstandaarden:

- *DK ebMS standaard voor meldingen tussen informatiesystemen*
- *DK WUS standaard voor de bevraging van informatiesystemen*
- *DK GB standaard voor de uitwisseling van grote berichten."*

En als werkingsgebied:

"Overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de publieke sector."

Hierbij adviseert de expertgroep om instellingen uit de semipublieke sector ook expliciet in de consultatie te bevragen over mogelijke uitbreiding van het hierboven vastgestelde organisatorische werkingsgebied. Dit zodat de semipublieke sector mogelijk onderdeel kan worden van het beoogde werkingsgebied, zowel voor huidige als toekomstige versies van de standaard.

Aanvullend adviseert de expertgroep de beheerorganisatie van Digikoppeling om ervoor te zorgen dat:

- Leveranciers worden toegelaten tot het Technisch Overleg Digikoppeling.

De expertgroep heeft geen verdere risico's geïdentificeerd.

Waar gaat het inhoudelijk over?

Digikoppeling is een set koppelvlak standaarden voor gestructureerd berichtenverkeer met en tussen overheidsorganisaties. De standaarden bevatten afspraken om berichten juist te adresseren, leesbaar en uitwisselbaar te maken en veilig en betrouwbaar te verzenden. Digikoppeling is een i-NUP bouwsteen. De standaard wordt beheerd door Logius.

Digikoppeling 1.0 staat momenteel op de lijst met standaarden voor 'pas toe of leg uit'. De standaard Digikoppeling 2.0 is aangemeld omdat Digikoppeling 2.0 ten opzichte van Digikoppeling 1.0 een aantal belangrijke toevoegingen kent op het gebied van veiligheid op berichtniveau, attachments en grote berichten. N.B. Bestaande implementaties van Digikoppeling 1.0 voldoen daardoor automatisch aan Digikoppeling 2.0.

Hoe is het proces verlopen?

Op 22 januari 2013 is een expertgroep met vertegenwoordigers uit overheid en bedrijfsleven bijeen gekomen. Vooraf zijn aanwezige experts en enkele anderen die niet aanwezig konden zijn, in de gelegenheid gesteld input aan te leveren. Op basis van deze input en de discussie tijdens de bijeenkomst is dit adviesrapport opgesteld.

Hoe scoort de standaard op de toetsingscriteria?

Open standaardisatieproces

Het standaardisatieproces is voldoende open. De documentatie is vrij beschikbaar, de besluitprocedure is voldoende toegankelijk, er is een bezwaarprocedure, de standaardisatieorganisatie is onafhankelijk en duurzaam en het versiebeheer is goed geregeld. Ten aanzien van toegankelijkheid adviseert de expertgroep aanvullend de beheerorganisatie wel om expliciet leveranciers in het proces toe te laten.

Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen. De expertgroep is van mening dat de nationale standaard generiek toepasbaar is en als vervanger van Digikoppeling 1.0 kan worden toegepast. De voordelen van Digikoppeling 2.0 wegen op tegen de risico's en nadelen. De business case laat zien dat de maatschappelijke baten voor de overheid duidelijk opwegen tegen de kosten.

Als bundeling van profielen op erkende, veelgebruikte standaarden is er geen direct alternatief voor Digikoppeling 2.0.

Draagvlak

De expertgroep is van mening dat er voldoende draagvlak is voor de standaard, met name bij de uitvoeringsorganisaties en basisregistraties. Er is voldoende marktondersteuning voor de standaard door meerdere leveranciers, met name op het gebied van ebMS en WUS. Voor de functionaliteit Grote Berichten is er op moment van schrijven minder ondersteuning.

Opname bevordert de adoptie

De opname betreft een nieuwe versie van de standaard. Opname op de 'pas toe of leg uit lijst' heeft daarbij voor Digikoppeling 1.0 bewezen een geschikt middel te zijn om adoptie te bevorderen. Digikoppeling 2.0 is bij een aantal organisaties (vooral buiten het stelsel) al in gebruik. Het Stelsel van Basisregistraties is momenteel bezig met invoering van Digikoppeling 2.0. Opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' lijkt een goed middel om ook adoptie van Digikoppeling 2.0 te bevorderen.

Welke additionele adviezen zijn er ten aanzien van de adoptie van de standaard?

De expertgroep wijst erop dat bij de doorontwikkeling van de standaard de functionele behoeften binnen de eOverheid (incl. ontwikkelingen zoals het Stelsel en Compacte RijksDienst) en de verbinding tussen NORA katern Verbinden en toekomstige versies van Digikoppeling meegenomen dienen te worden. Op die manier kan effectief worden bijgedragen aan de beweging richting een digitale overheidsinfrastructuur.

1 Doelstelling expertadvies

1.1 Achtergrond

In 2007 is door het kabinet besloten tot een actieplan Nederland Open in Verbinding [1]. Het doel van dit actieplan is om de informatievoorziening toegankelijker te maken, onafhankelijkheid van ICT-leveranciers te creëren en de weg vrij te maken voor innovatie.

Eén van de maatregelen van het actieplan is het gebruik van een lijst met standaarden, die vallen onder het principe "pas toe of leg uit" (comply-or-explain) [2]. Het College Standaardisatie, dat in 2006 door het kabinet is ingesteld, spreekt zich uit over de standaarden die op de lijst zullen worden opgenomen, o.a. op basis van een expertbeoordeling van de standaard [3]. Het College Standaardisatie wordt geadviseerd door het Forum Standaardisatie. Bureau Forum Standaardisatie ondersteunt beide instellingen.

Een veertiental experts is verzameld in een expertgroep, die de standaard heeft beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Deze criteria – vooraf vastgesteld door het College Standaardisatie [4] en uitgewerkt in de vorm van concrete vragen - worden in het hier voorliggende expertadvies genoemd en behandeld.

Onderwerp van dit expertadvies is de standaard Digikoppeling v2.0. Deze standaard is aangemeld door dhr. Tom Peelen namens Logius voor opname op de lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit'. De opdracht aan de expertgroep was om een advies op te stellen over het wel of niet opnemen van deze standaard op de lijst, al dan niet onder bepaalde voorwaarden.

1.2 Proces

Voor het opstellen van dit advies is de volgende procedure doorlopen:

- Door het Bureau Forum Standaardisatie is op 14 november 2012 een intakegesprek gevoerd met de indiener, Dhr. Tom Peelen van Logius. Hierin is de standaard getoetst op uitsluitingscriteria ('criteria voor in behandelname') en is een eerste inschatting gemaakt van de kansrijkheid voor opname.
- Op basis van de intake is besloten tot het instellen van een expertgroep. Op basis van dit besluit is door het Bureau Forum Standaardisatie een groep samengesteld en een voorzitter aangezocht. Op basis van de aanmelding en de intake is een voorbereidingsdossier opgesteld voor leden van de expertgroep.
- De expertgroep is begonnen met het individueel scoren van de standaard overheidskoppelvlak Digikoppeling 2.0 aan de hand van een spreadsheet met vragen in het voorbereidingsdossier. Op basis van de verkregen antwoorden en anderszins verzamelde input hebben voorzitter en begeleider van de expertgroep de verschillende knelpunten geïdentificeerd.
- Vervolgens is de expertgroep op 22 januari 2013 bijeengekomen om de bevindingen in het algemeen en de geïdentificeerde knelpunten in

het bijzonder te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook het toepassings- en werkingsgebied vastgesteld.

De uitkomsten van de expertgroep zijn door de voorzitter en begeleider verwerkt in dit advies rapport. Een eerste conceptversie is aan de leden van de expertgroep gestuurd met verzoek om reactie. Na verwerking van de reacties is het rapport afgerond, nogmaals toegestuurd aan de experts en ingediend voor de publieke consultatieronde.

1.3 Vervolg

Dit expertadvies zal ten behoeve van een publieke consultatie openbaar worden gemaakt door het Bureau Forum Standaardisatie. Eenieder kan gedurende de consultatieperiode op dit expertadvies zijn/haar reactie geven. Het Bureau Forum Standaardisatie legt vervolgens de reacties voor aan de voorzitter en indien nodig aan de expertgroep.

Het Forum Standaardisatie zal op basis van het expertadvies en relevante inzichten uit de openbare consultatie een advies aan het College Standaardisatie opstellen. Het College Standaardisatie bepaalt uiteindelijk op basis van het advies van het Forum of de standaard de 'pas toe of leg uit'-lijst komt.

1.4 Samenstelling expertgroep

Voor de expertgroep zijn personen uitgenodigd die vanuit hun persoonlijke expertise of werkzaamheden bij een bepaalde organisatie direct of indirect betrokken zijn bij de standaard. Daarnaast is een onafhankelijke voorzitter aangesteld om de expertgroep te leiden en als verantwoordelijke op te treden voor het uiteindelijke expertadvies.

Als voorzitter is opgetreden dhr. Wolfgang Ebbers, werkzaam bij Novay en verbonden aan het Center for e-Government Studies van de Universiteit Twente. Bij Novay is hij managing researcher publieke dienstverlening. Zijn expertises liggen op de gebieden van acceptatie en van organisatorische impact van innovaties in de publieke elektronische dienstverlening en op het gebied van multichannel-management. Hij heeft vele jaren ervaring in eGovernment gerelateerde projecten.

De expertgroep is in opdracht van het Forum Standaardisatie begeleid door dhr. Michael van Bekkum, adviseur standaarden en interoperabiliteit bij TNO.

Aan de expertgroep hebben deelgenomen:

- Dhr. Harry Biersteker (MinV&J, ICCIO)
- Dhr. Antoon Bijen (JustId)
- Dhr. Karl de Boer (Jnet)
- Dhr. Vincent Breuking (Woonbron)
- Dhr. Bertrand van Deutekom (Gemnet)
- Dhr. Gershon Janssen (OASIS)
- Dhr. Willem Kossen (BKWI)
- Dhr. Eric Nijenhuis (UWV)
- Dhr. Tom Peelen (Logius, indiener)
- Dhr. Martin van der Plas (Min BZK, Process consulting)
- Dhr. Hans Sinnige (RINIS)
- Dhr. Frank Terpstra (KING)

- Dhr. Peter Venema (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Dhr. Stephan Vos (Ordina)
- Dhr. Anton van Weel (MinBZK/ICTU)

Als toehoorders waren aanwezig:

- Mej. Silja Eckartz (TNO)
- Maarten van der Veen (Bureau Forum Standaardisatie)

Daarnaast is door een aantal mensen een inhoudelijke bijdrage geleverd door het individueel scoren van de standaard of door het geven van een schriftelijke reactie in algemene zin:

- Dhr. Pim van der Eijk (Sonnenglanz)
- Dhr. Peter Leijnse (Logius)
- Dhr. Gerald Groot-Roessink (DUO)

Hun bijdrage is waar mogelijk meegenomen in de discussie in de expertgroep.

1.5 Toelichting Digikoppeling 2.0

Digikoppeling is de 'postbode' voor de overheid. Digikoppeling bestaat uit een set standaarden voor elektronisch berichtenverkeer tussen overheidsorganisaties en in het bijzonder basisregistraties. De standaarden bevatten afspraken om berichten juist te adresseren, leesbaar en uitwisselbaar te maken en veilig en betrouwbaar te verzenden. Als overheidsorganisaties deze standaarden implementeren in hun eigen software, dan kunnen zij digitaal berichten uitwisselen met collega-overheidsorganisaties. Via Digipoort, Diginetwerk, internet of met een andere verbinding.

De Digikoppeling 1.0 standaarden zijn in 2009 goedgekeurd door het College Standaardisatie en opgenomen in de zogenaamde "Pas toe of leg uit" lijst (PTLU). Zie <https://lijsten.forumstandaardisatie.nl/open-standaard/ebms-en-wus-conform-osb-nu-digikoppeling>.

Digikoppeling is een i-NUP bouwsteen. De standaard wordt beheerd door Logius.

De standaard is gebaseerd (profiel) op internationale open standaarden: WUS voor bevestigingen en ebMS voor meldingen. De huidige Digikoppeling 2.0 standaard is inmiddels al bij veel organisaties in gebruik. Sinds 2009 wordt een uitbreiding voor grote berichten beproefd. Deze uitbreiding is in 2012 vastgesteld door de Programmaraad Stelsel van Basisregistraties. De Digikoppeling 2.0 versie is met de uitbreidingen backwards compatibel met oudere versies. Aangezien veranderingen tot nog toe bestonden uit uitbreidingen met nieuwe (optionele) functionaliteit, voldoen ook de eerste implementaties aan de nieuwste versie.

De standaard Digikoppeling 2.0 is aangemeld omdat Digikoppeling 2.0 ten opzichte van Digikoppeling 1.0 een aantal belangrijke toevoegingen kent op het gebied van veiligheid op berichtniveau, attachments en grote berichten. N.B. Bestaande implementaties van Digikoppeling 1.0 voldoen daardoor automatisch aan Digikoppeling 2.0.

1.6 Relatie met andere standaarden

Er bestaat een relatie met een aantal andere standaarden die voorkomen op de lijst met gangbare open standaarden:

- *HTTP*
- *MIME*
- *SOAP*
- *TLS*
- *URN*
- *UTF-8*
- *WSDL*

Uit de relatie met deze standaarden komt geen conflictpunt of extra aandachtspunt naar voren ten aanzien van eventuele plaatsing van Digikoppeling 2.0 op de lijst voor 'pas toe of leg uit'.

1.7 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven in welke gevallen de standaard functioneel gezien gebruikt zou moeten worden (functioneel toepassingsgebied) en door welke organisaties deze gebruikt zou moeten worden (organisatorisch werkingsgebied).

Om te bepalen of de standaard opgenomen moet worden op de lijst met standaarden voor 'pas toe of leg uit', is deze getoetst aan een viertal door het College Standaardisatie vastgestelde criteria. In hoofdstuk 3 staat het resultaat van deze toetsing. Hoofdstuk 4 bevat een samenvatting van de toets resultaten en het advies van de expertgroep aan het Forum Standaardisatie.

2 Toepassings- en werkingsgebied

Van overheidsorganisaties wordt verwacht dat zij de lijst met open standaarden hanteren bij aanbestedingstrajecten volgens het "pas toe of leg uit"-regime. Afhankelijk van de aan te schaffen functionaliteit zal bepaald moeten worden welke koppelvlakken geïmplementeerd moeten worden, en welke standaarden uit de lijst hiervoor ingezet dienen te worden. Om dit te kunnen doen heeft de expertgroep gekeken in welke gevallen de standaard functioneel gezien gebruikt moeten worden (functioneel toepassingsgebied), en door welke organisaties deze gebruikt zou moeten worden (organisatorisch werkingsgebied).

2.1 Functioneel toepassingsgebied

De expertgroep heeft voor het toepassingsgebied van Digikoppeling een aantal kenmerken en uitgangspunten vastgesteld:

- Uitgangspunt is het toepassingsgebied van Digikoppeling 1.0, 'het gebruik van de OSB-ebMS en OSB-WUS standaard voor meldingen en bevestigingen'. Het is wenselijk dit aan te passen aan het gebruik van de generiekere begrip 'Digikoppeling'.
- De standaard is van toepassing op sectoroverstijgend berichtenverkeer binnen en tussen overheden.

Als functioneel toepassingsgebied wordt daarom voorgesteld:

"Geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen informatiesystemen voor sectoroverstijgend berichtenverkeer, op basis van drie koppelvlakstandaarden:

- *DK ebMS standaard voor meldingen tussen informatiesystemen*
- *DK WUS standaard voor de bevestiging van informatiesystemen*
- *DK GB standaard voor de uitwisseling van grote berichten."*

Toelichting op de definitie:

- Onder 'Grote Berichten' wordt in termen van Digikoppeling 2.0 verstaan: berichten waarbij partijen bilateraal overeen gekomen zijn of èn bij hoeveel MB berichtomvang de standaard Grote Berichten van toepassing is, ofwel een omvang van 20MB (als partijen over voorgaande niet tot overeenstemming zijn gekomen).

2.2 Organisatorisch werkingsgebied

De expertgroep adviseert om het organisatorisch werkingsgebied overeen te laten komen met:

"Overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de publieke sector."

Bovenstaande omschrijving van het werkingsgebied bevat naar de mening van de expertgroep direct of indirect alle relevante partijen op wie de standaard van toepassing is. De expertgroep zag geen reden om bovenstaand werkingsgebied in te perken.

Hierbij adviseert de expertgroep om instellingen uit de semipublieke sector ook expliciet in de consultatie te bevragen over mogelijke uitbreiding van het hierboven vastgestelde organisatorische werkingsgebied. Dit zodat de semipublieke sector mogelijk onderdeel kan worden van het beoogde werkingsgebied, zowel voor huidige als toekomstige versies van de standaard.

3 Toetsing van standaard aan criteria

Om te bepalen of de standaard opgenomen moet worden op de lijst met open standaarden zijn deze getoetst aan een aantal criteria. Er zijn vier hoofdcriteria:

1. Open standaardisatieproces
2. Toegevoegde waarde
3. Draagvlak
4. Opname bevordert adoptie

Deze criteria staan beschreven in het rapport, "*Toetsingsprocedure en criteria voor lijsten met open standaarden*" [2] en staan op de website www.forumstandaardisatie.nl. Het resultaat van de toetsing zal in dit hoofdstuk per criterium beschreven worden. Voor de volledigheid is tevens de definitie van elk criterium opgenomen.

3.1 Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

3.1.1 *Is de documentatie voor een ieder drempelvrij beschikbaar?*

3.1.1.1 *Is het specificatiedocument beschikbaar zonder dat er sprake is van onacceptabele belemmeringen (zoals te hoge kosten en te hoge lidmaatschapseisen)?*

3.1.1.2 *Is de documentatie over het ontwikkel- en beheerproces (bijv. het voorlopige specificatiedocument, notulen en beschrijving besluitvormingsprocedure) beschikbaar zonder dat er sprake is van onacceptabele belemmeringen (zoals te hoge kosten en te hoge lidmaatschapseisen)?*

Ja, zowel het specificatiedocument als de overige documentatie zijn na aanmelding zonder kosten te downloaden via de website <http://www.logius.nl/producten/gegevensuitwisseling/digikoppeling/>. Voor verkrijgen van de documentatie is geen lidmaatschap vereist.

3.1.2 *Is het intellectuele eigendomsrecht voor eenieder beschikbaar, zodat de standaard vrij implementeerbaar en te gebruiken is*

3.1.2.1 *Stelt de standaardisatieorganisatie het intellectueel eigendomsrecht op de standaard m.b.t. bijvoorbeeld eventuele patenten- onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar?*

Ja, in het Beheermodel zijn licentie en patentrechten omschreven¹. Er zijn geen beperkingen op het gebruik van de standaard. Het werk en de specificaties van de Digikoppeling-standaard worden royalty-free ter beschikking gesteld.

In de bepalingen van Digikoppeling 2.0 worden rechten verbonden aan de standaarden, profielen en andere onderdelen waar Digikoppeling gebruik van maakt, expliciet uitgesloten. Hierop zijn de rechten van de betreffende standaarden, profielen en andere onderdelen zelf van toepassing.

3.1.2.2 *Garandeert de standaardisatieorganisatie dat partijen die bijdragen aan de ontwikkeling van de standaard hun intellectueel eigendomsrecht onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar stellen?*

Ja, het beheermodel vermeldt dat organisaties en personen die bijdragen aan Digikoppeling hun bijdragen dienen vrij te geven zodanig dat deze royalty free beschikbaar zijn. Door bij te dragen aan Digikoppeling verklaren zij hiermee in te stemmen.

3.1.3 *Is de inspraak van eenieder in voldoende mate geborgd?*

3.1.3.1 *Is het besluitvormingsproces toegankelijk voor alle belanghebbenden (bijv. gebruikers, leveranciers, adviseurs, wetenschappers)?*

Ja, in het beheer van Digikoppeling kunnen belanghebbenden participeren in vier vormen:

1. Digikoppeling Community²,
2. Digikoppeling Technisch Overleg (TO),
3. Stelseloverleg (SO),
4. Programmaraad Stelsel van Basisregistraties (PSB).

Toetreding tot deze community staat voor elke partij open. Aanmelding voor de community website is vereist voordat men kan deelnemen om anonieme inbreng te voorkomen.

Toetreding tot het Technisch Overleg Digikoppeling (dat voorstellen voor aanpassingen/ uitbreidingen van de standaard opstelt) is momenteel met name voorbehouden aan overheidspartijen. Leveranciers kunnen alleen bij goedkeuring toetreden. Hoewel Digikoppeling tussen overheidspartijen werkzaam is, wordt dit door de expertgroep beschouwd als een kleine beperking van de openheid van besluitvorming. Tegelijkertijd kan worden geconstateerd, dat deze participatie eisen gelijk zijn aan die bij Digikoppeling 1.0 (dus voldoen aan de criteria voor openheid) en alle belanghebbenden momenteel vertegenwoordigd zijn.

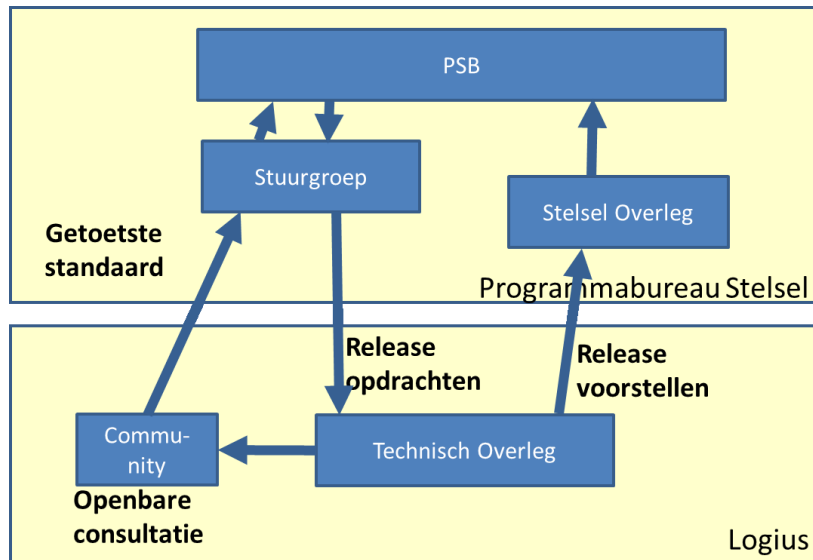
De PSB stelt bij besluit de releases van Digikoppeling vast. Momenteel is het Ministerie van BZK de opdrachtgever van de beheerder. Indien

¹ *Beheermodel Digikoppeling versie 1.1,*
http://www.logius.nl/fileadmin/logius/product/digikoppeling/Beheer/Digikoppeling_Beheermodel_v1_1.pdf

² <https://digikoppeling.pleio.nl/>

besluitvorming over de nieuwe release uitblijft zal de beheerder van de standaard samen met het Ministerie van BZK een releaseplan vaststellen.

De samenhang tussen deze partijen is in de afbeelding hieronder gevisualiseerd:

3.1.3.2 *Vindt besluitvorming plaats op een wijze die zoveel mogelijk recht doet aan de verschillende belangen?*

Ja, de besluitvorming in de PSB, waarin alle belanghebbenden participeren, vindt plaats vanuit een consensus-model.

3.1.3.3 *Kan een belanghebbende formeel bezwaar aantekenen tegen de gevolgde procedure?*

Ja, er is momenteel een formele klachtenprocedure voor belanghebbenden, vastgelegd als onderdeel van het Beheermodel van Digikoppeling. Klachten over de opzet of de uitvoering van het beheerproces dienen ingediend te worden bij de beheerder. Alle in behandeling genomen klachten worden zo spoedig mogelijk teruggekoppeld t.a.v. voortgang en beslissing.

3.1.3.4 *Organiseert de standaardisatieorganisatie regelmatig overleggen met belanghebbenden over doorontwikkeling en beheer van de standaard? (geen harde voorwaarde)*

Ja, de verschillende overlegorganen hebben elk een eigen cyclus voor bijeenkomsten, zoals vastgelegd in het instellingsbesluit:

- Het Technisch Overleg komt minimaal twee keer per jaar bij elkaar.
- Het Stelseloverleg komt ongeveer met een frequentie van elke twee maanden bij elkaar.
- De Programmaraad Stelsel van Basisregistraties komt ongeveer met een frequentie van elke twee maanden bij elkaar.

3.1.3.5 *Organiseert de standaardisatieorganisatie een publieke consultatie voordat (een nieuwe versie van) de standaard wordt vastgesteld? (geen harde voorwaarde)*

Ja, nadat het Digikoppeling Technisch Overleg heeft aangegeven dat een nieuwe release van een Digikoppeling onderdeel gereed is voor ingebruikname, zal een openbare consultatie plaatsvinden van de wijziging. Deze vindt plaats via de Digikoppeling community en diverse sociale media. De resultaten van deze openbare consultatie worden door de beheerder verzameld en aangeboden voor besluitvorming.

3.1.4 *Is de standaardisatieorganisatie onafhankelijk en duurzaam?*

3.1.4.1 *Is de ontwikkeling en het beheer van de standaard belegd bij een onafhankelijke non-profit standaardisatieorganisatie?*

Ja, de standaard wordt onderhouden door beheerorganisatie Logius, waarvan het ministerie van Economische Zaken initiatiefnemer is. De organisatie die de standaard ontwikkelt, Logius, is een organisatie die in 2006 is opgericht onder de naam GBO.Overheid³.

3.1.4.2 *Is de financiering van de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard voor tenminste drie jaar gegarandeerd?*

Ja, door Logius wordt jaarlijks budget gereserveerd voor de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard. Het ministerie van BZK heeft zich garant gesteld voor de financiering. Financiering wordt per jaar nader bepaald op basis van plannen van de beheerorganisatie.

De expertgroep is van mening, dat onafhankelijkheid en duurzaamheid van de standaardisatieorganisatie in voldoende mate zijn verzekerd.

3.1.5 *Is het (versie) beheer van de standaard goed geregeld?*

3.1.5.1 *Heeft de standaardisatieorganisatie gepubliceerd beleid met betrekking tot versiebeheer van de standaard? (met o.a. aandacht voor migratie van gebruikers)*

Ja, het versiebeheer voor de standaard is vastgelegd in het Beheermodel versie 1.1 van Digikoppeling. Het vaststellen van nieuwe releases vindt plaats binnen het releaseplanningsproces van Digikoppeling.

Voor het opstellen van releasevoorstellen worden naast de ingediende wijzigingsverzoeken, omgevingsontwikkelingen, ontwikkeling achterliggende standaarden, het releasebeleid de volgende releasetermijnen gehanteerd:

Digikoppeling onderdeel

Releasefrequentie

³ Zoals vastgesteld in het instellingsbesluit besturing eHerkenning, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2012-13382.html>

Digikoppeling architectuur, Identificatie & Authenticatie	Maximaal 1x per twee jaar
Digikoppeling Koppelvlak standaarden	Maximaal 1x per jaar
Gebruik & Achtergrond Digikoppeling Certificaten; Digikoppeling Best Practices	Maximaal 2 x per jaar

Afwijkende releasetermijnen van Digikoppeling zijn toegestaan bij o.m. invoering van nieuwe wet- en regelgeving, het oplossen van fouten in de standaard die de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar brengen, nieuwe koppelvlakstandaarden nog niet in bedrijf zijn, etc.

3.1.5.2 *Is het standaardisatieproces van de standaardisatieorganisatie zodanig goed geregeld dat het Forum zich kan onthouden van aanvullende toetsing bij de aanmelding van een nieuwe versie van de standaard? (Dit is het geval als de standaardisatieorganisatie uitstekend scoort op de voorgaande deelvragen)*

Ja, de experts zijn van mening dat het standaardisatieproces goed is geregeld, mits leveranciers expliciet worden toegelaten tot het Technisch Overleg Digikoppeling.

3.1.5.3 *Is het belang van de Nederlandse overheid voldoende geborgd bij de ontwikkeling en het beheer van de standaard?*

Ja, de belangrijkste Nederlandse overheidspartijen zijn vertegenwoordigd in de PSB en nemen deel aan de ontwikkeling van de standaard.

3.1.6 *Conclusie*

Er wordt voldaan aan het criterium Open Standaardisatieproces. De documentatie is vrij beschikbaar, de besluitprocedure is voldoende toegankelijk, er is een bezwaarprocedure, de standaardisatieorganisatie is onafhankelijk en duurzaam en het versiebeheer is goed geregeld. Ten aanzien van toegankelijkheid adviseert de expertgroep aanvullend de beheerorganisatie wel om expliciet leveranciers in het proces te betrekken.

3.2 Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

3.2.1 *Is het toepassings- en werkingsgebied van de aanmelding goed gedefinieerd?*

3.2.1.1 *Is het functioneel toepassingsgebied goed gedefinieerd?*

Ja, binnen het in hoofdstuk 2 voorgestelde toepassingsgebied van eHerkenning is functionaliteit geselecteerd die in de praktijk van de standaard volledig ondersteund en al toegepast wordt. Naar de mening

van de expertgroep zijn er geen functies in dit toepassingsgebied benoemd die de standaard niet ondersteunt.

3.2.1.2 Is het organisatorisch werkingsgebied goed gedefinieerd?

Ja, het in hoofdstuk 2 voorgestelde organisatorische werkingsgebied bevat naar mening van de expertgroep alle relevante partijen op wie de standaard van toepassing kan worden verklaard binnen de scope van de lijst met open standaarden voor "pas toe of leg uit".

3.2.1.3 Is de standaard generiek toepasbaar en niet alleen bedoeld voor gegevensuitwisseling met één of een beperkt aantal specifieke voorzieningen?

Ja, de standaard Digikoppeling 2.0 is generiek toepasbaar voor alle elektronische berichtenverkeer tussen overheidsorganisaties.

3.2.2 Verhoudt de standaard zich goed tot andere standaarden?

3.2.2.1 Kan de standaard naast of in combinatie met reeds opgenomen standaarden worden toegepast (d.w.z. de standaard conflicteert niet met reeds opgenomen standaarden)?

Ja, de standaard conflicteert naar mening van de expertgroep niet met andere standaarden op de lijst. Ook na aanpassing van het toepassingsgebied zoals hier voorgesteld, is er geen overlap met andere standaarden op de lijst.

Hiermee kan de standaard naar mening van de experts worden opgenomen zonder verder conflict.

3.2.2.2 Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven reeds opgenomen standaarden met een overlappend functioneel toepassings- en organisatorisch werkingsgebied? (Dit kan ook om een nieuwe versie van dezelfde standaard gaan.)

De standaard Digikoppeling 2.0 is aangemeld als vervanger van Digikoppeling 1.0, dat al op de lijst staat. Naar mening van de expertgroep biedt de aanvullende invulling van WUS en ebMS meerwaarde boven die in Digikoppeling 1.0. Voor de aanvullende functionaliteit ziet de expertgroep in onder andere de verstrekking van GEO informatie een sprekend voorbeeld.

De expertgroep adviseert wel om in de standaard van Digikoppeling Grote Berichten meer flexibiliteit op te nemen t.a.v. de grens waaronder deze van toepassing is. Daarbij wordt de volgende werkwijze voorgesteld:

- Partijen komen bilateraal overeen of èn bij hoeveel MB berichtomvang de standaard Grote Berichten van toepassing is of volstaan kan worden met Digikoppeling WUS (bevragingen) danwel Digikoppeling ebMS (meldingen) sec.
- Als partijen niet tot overeenstemming komen zijn zij verplicht alsnog de grens van 20MB te hanteren.

De argumentatie hierbij is, dat de grens van 20MB lastig is te bepalen en er in praktische zin is er sprake van overlap tussen functionaliteit die wordt geboden door ebMS en Grote Berichten.

3.2.2.3 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven bestaande concurrerende standaarden die in aanmerking zouden kunnen komen voor opname? (toelichtende vraag)*

Ja, als bundeling van profielen op erkende, veelgebruikte standaarden is er geen direct alternatief voor Digikoppeling 2.0.

3.2.2.4 *Is de standaard een internationale standaard of sluit de standaard aan bij relevante internationale standaarden? (toelichtende vraag)*

Nee, de standaard Digikoppeling 2.0 is geen internationale standaard, maar een samenstelling van een aantal internationale standaarden waar een specifieke nationale (Nederlandse) invulling aan is gegeven.

3.2.2.5 *Draagt de standaard voldoende bij aan interoperabiliteit zonder dat aanvullende standaardisatieafspraken (zoals lokale profielen) noodzakelijk zijn? (toelichtende vraag)*

Ja, voor Digikoppeling 2.0 zijn volgens de expertgroep geen aanvullende afspraken nodig bij gebruik van de standaard.

Naar mening van de expertgroep draagt de standaard bij aan verbetering van interoperabiliteit, juist omdat het invulling geeft aan een aantal keuzevrijheden die bij inzet van de afzonderlijke standaarden als WUS, ebMS, https etc. wel bestaan.

3.2.3 *Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-)overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?*

3.2.3.1 *Draagt de adoptie van de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant interoperabiliteitsprobleem?*

Ja, Digikoppeling 2.0 zorgt voor vereenvoudiging van uitwisseling van gegevens en koppelen met de basis infrastructuur van de e-overheid. Deze doelstellingen worden met Digikoppeling 1.0 echter ook al nagestreefd.

3.2.3.2 *Draagt de standaard bij aan het voorkomen van een vendor lock-in (leveranciersafhankelijkheid)?*

Ja. Digikoppeling 2.0 draagt echter niet meer of minder bij aan het voorkomen van vendor lock-in dan Digikoppeling 1.0. Er is op dit punt geen verandering opgetreden.

3.2.3.3 *Wegen de overheidsbrede en maatschappelijke baten voor de informatievoorziening en de bedrijfsvoering op tegen de kosten?*

Ja, een business case van Price Waterhouse Coopers uit 2010 becijfert een besparing van 560 miljoen in 10 jaar voor het stelsel van basisregistraties bij gebruik van Digikoppeling4; dit is exclusief gebruik buiten het stelsel.

4 https://www.logius.nl/fileadmin/os/Vergaderstukken/5_FS_39-09-04B_Uitkomst_Digikoppeling.pdf

Deze besparing betreft door de aard van de standaard, alleen baten ten gunste van overheden. Op bedrijven en burgers zijn deze besparingen niet van toepassing.

Naar mening van de expertgroep wegen daarmee de baten op tegen de kosten.

3.2.3.4 Zijn de beveiligingsrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

Ja, de beveiligingsrisico's zijn ten opzichte van Digikoppeling 1.0 ingeperkt. In Digikoppeling 2.0 is beveiliging op berichtniveau geïntroduceerd in de uitwisseling van informatie, waarmee de beveiliging is verbeterd.

De expertgroep is van mening dat daarmee de beveiligingsrisico's acceptabel zijn.

3.2.3.5 Zijn de privacyrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

Ja, gebruik van de standaard kent geen inherente privacy risico's. De privacyrisico's zijn met de introductie van Digikoppeling 2.0 ook niet gewijzigd ten opzichte van Digikoppeling 1.0. De expertgroep is daarmee van mening dat in voldoende mate aan dit criterium is voldaan.

3.2.4 Conclusie

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen. De expertgroep is van mening dat de nationale standaard generiek toepasbaar is en als vervanger van Digikoppeling 1.0 kan worden toegepast. Vanuit ICCIO en VenJ geeft men aan, dat men geen meerwaarde ziet in de Grote Berichten functionaliteit t.o.v de functionaliteit die ebMS als onderdeel van Digikoppeling 1.0 op dit punt al biedt. De voordelen van Digikoppeling 2.0 wegen op tegen de risico's en nadelen. De business case laat zien dat de maatschappelijke baten voor de overheid duidelijk opwegen tegen de kosten.

Als bundeling van profielen op erkende, veelgebruikte standaarden is er geen direct alternatief voor Digikoppeling 2.0.

3.3 Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende ervaring hebben bij het ondersteunen, implementeren en gebruiken van de standaard.
--

3.3.1 Bestaat er voldoende marktondersteuning voor de standaard?

3.3.1.1 Bieden meerdere leveranciers ondersteuning voor de standaard?

Ja, Logius is met een 30-tal marktpartijen in de slag geweest om hun aanbiedingen "Digikoppeling-proof" te maken. Deze leveranciers hebben allen de Masterclass Digikoppeling doorlopen. Hun aanbod varieert van leveranciers van systemen, hardware tot adviesdiensten.

Opgemerkt dient te worden dat met name de functionaliteiten WUS en ebMS breed worden ondersteund. Voor de functionaliteit Grote Berichten geldt dit (nog) in mindere mate.

3.3.1.2 Kan een gebruiker de conformiteit van de implementatie van de standaard (laten) toetsen?

Ja, bij Digikoppeling zijn de zogenaamde Digikoppeling Compliance Voorzieningen beschikbaar, die zowel voor WUS, ebMS en Grote berichten kan worden ingezet om compliance aan de standaard te bepalen.

3.3.2 Kan de standaard rekenen op voldoende draagvlak?

3.3.2.1 Wordt de aangemelde versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere organisaties gebruikt?

Ja, het aantal partijen dat Digikoppeling gebruikt is ongeveer 300. Ondanks het absoluut grote aantal is dit t.o.v. het aantal van 1600 overheidsorganisaties nog relatief beperkt.

Het draagvlak voor de standaard is sterk aanwezig bij de uitvoeringsorganisaties en basisregistraties. Veel partijen (waaronder de helft van de basisregistraties) hebben al concrete plannen voor ondersteuning van de nieuwe functionaliteit Grote Berichten, terwijl DUO, Rinis en CBS Grote berichten al in productie toepassen.

3.3.2.2 Wordt een vorige versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere organisaties gebruikt?

Ja, op moment van schrijven is de vorige versie van de Digikoppeling v1.0 ook nog in gebruik. Aangezien versie 1.0 ongewijzigd deel uitmaakt van versie 2 (dat een uitbreiding is) is daarmee de nieuwste versie ook al breed in gebruik.

3.3.2.3 Is de aangemelde versie backwards compatible met eerdere versies van de standaard?

Ja, de aangemelde versie van de standaard biedt uitbreidingen ten opzichte van de vorige versie van de Digikoppeling standaard. Versie 2.0 van Digikoppeling is echter volledig backwards compatible met de eerste versie.

3.3.2.4 *Zijn er voldoende positieve signalen over toekomstige gebruik van de standaard door (semi-)overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en burgers?*

Ja, het aantal gebruikers en aangesloten dienstverleners is het afgelopen jaar gestegen en neemt nog steeds toe. Met name grotere registraties zoals OLO en WOZ doen het gebruik door hun grote aantal afnemers snel toenemen. Daarnaast is Digikoppeling een i-NUP bouwsteen.

Wel ziet de expertgroep behoeften aan ontkoppelpunten ter ontzorging van partijen die onderling uitsluitende keuzen maken t.a.v. het gebruik van Grote Berichten.

3.3.3 *Conclusie*

De expertgroep is van mening dat er voldoende draagvlak is voor de standaard, met name bij de uitvoeringsorganisaties en basisregistraties. Er is voldoende marktondersteuning voor de standaard door meerdere leveranciers, met name op het gebied van ebMS en WUS. Opname van versie 2.0 op de lijst zal hier naar verwachting van de expertgroep positief op van invloed zijn.

3.4 **Opname bevordert adoptie**

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Er zijn twee lijsten: de lijst met gangbare standaarden en de lijst voor 'pas toe of leg uit'. Deze laatste lijst is bedoeld om standaarden een extra stimulans te geven wanneer:

1. Hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
2. Opname bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren o.b.v. het 'pas toe of leg uit' regime.

De lijst met gangbare standaarden vormt een referentie voor standaarden die veel gebruikt worden. Als standaarden voldoen aan enkele basisvoorwaarden (voor o.a. openheid), er is geen discussie over en de standaarden worden breed gebruikt, dan vindt opname op die lijst plaats.

Voor de standaard Digikoppeling 2.0 geldt dat een opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' wordt voorzien.

3.4.1 *Is de "pas toe of leg uit"-lijst het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?*

Opname op de 'pas toe of leg uit lijst' heeft voor Digikoppeling 1.0 bewezen een geschikt middel te zijn om adoptie te bevorderen. Het Stelsel van Basisregistraties is momenteel bezig met invoering van Digikoppeling 2.0. Opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' lijkt een goed middel om ook adoptie van Digikoppeling 2.0 te bevorderen.

3.4.2 *Zijn er naast opname op de lijst aanvullende adoptiemaatregelen nodig?*

3.4.2.1 *Is de inzet van aanvullende adoptie-instrumenten (communicatief, financieel, juridisch), door andere partijen dan het Forum/College Standaardisatie, noodzakelijk?*

Behalve door middel van verplichting via 'pas toe of leg uit', zijn ook andere middelen nodig om het gebruik van Digikoppeling in de praktijk te bevorderen en zelfs mogelijk maken. Vanuit de expertgroep worden de volgende maatregelen genoemd ter bevordering van adoptie:

- Instellingen uit de semi-publieke sector moeten expliciet worden bevraagd over de reikwijdte van het organisatorische werkingsgebied.

Logius werkt verder actief aan stimulering van het gebruik, ondersteund door onder meer de Programmaraad Stelsels van Basisregistraties, programma iNUP, eigenaar van de standaard (BZK), Forum/College Standaardisatie. De standaard wordt ook genoemd in de recente miljoenennota.

3.4.3 *Conclusie*

Opname bevordert adoptie. De opname betreft een nieuwe versie van de standaard. Opname op de 'pas toe of leg uit lijst' heeft voor Digikoppeling 1.0 bewezen een geschikt middel te zijn om adoptie te bevorderen. Het Stelsel van Basisregistraties is momenteel bezig met invoering van Digikoppeling 2.0. Opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' lijkt een goed middel om ook adoptie van Digikoppeling 2.0 te bevorderen.

4 Advies aan Forum en College

4.1 **Samenvatting van de toetsingscriteria**

Samengevat is het oordeel van de expertgroep op de toetsingscriteria als volgt:

4.1.1 *Open standaardisatieproces*

Het standaardisatieproces is voldoende open. De documentatie is vrij beschikbaar, de besluitprocedure is voldoende toegankelijk, er is een bezwaarprocedure, de standaardisatieorganisatie is onafhankelijk en duurzaam en het versiebeheer is goed geregeld. Ten aanzien van toegankelijkheid adviseert de expertgroep aanvullend de beheerorganisatie wel om expliciet leveranciers in het besluitvormingsproces toe te laten.

4.1.2 *Toegevoegde waarde*

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen. De expertgroep is van mening dat de nationale standaard generiek toepasbaar is en als vervanger van Digikoppeling 1.0 kan worden toegepast. De business case laat zien dat de maatschappelijke baten voor de overheid duidelijk opwegen tegen de kosten. Als bundeling van profielen op erkende, veelgebruikte standaarden is er geen direct alternatief voor Digikoppeling 2.0.

4.1.3 *Draagvlak*

De expertgroep is van mening dat er voldoende draagvlak is voor de standaard, met name bij de uitvoeringsorganisaties en basisregistraties. Veel partijen (waaronder de helft van de basisregistraties) hebben al concrete plannen voor gebruik van Grote berichten, terwijl DUO, Rinis en CBS Grote berichten al in productie toepassen. Er is voldoende marktondersteuning voor de standaard door meerdere leveranciers, met name op het gebied van ebMS en WUS.

4.1.4 *Opname bevordert adoptie*

Opname bevordert adoptie. De opname betreft een nieuwe versie van de standaard. Opname op de 'pas toe of leg uit lijst' heeft voor Digikoppeling 1.0 bewezen een geschikt middel te zijn om adoptie te bevorderen. Het Stelsel van Basisregistraties is momenteel bezig met invoering van Digikoppeling 2.0. Opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' lijkt een goed middel om ook adoptie van Digikoppeling 2.0 te bevorderen.

4.2 Advies aan Forum en College

De expertgroep adviseert de standaard Digikoppeling 2.0, op te nemen op de lijst van 'pas toe of leg uit' als vervanger van Digikoppeling 1.0

De expertgroep adviseert aanvullend om in de standaard van Digikoppeling Grote Berichten meer flexibiliteit op te nemen t.a.v. de grens waaronder deze van toepassing is.

Daarbij wordt de volgende werkwijze voorgesteld:

- Partijen komen bilateraal overeen of èn bij hoeveel MB berichtomvang de standaard Grote Berichten van toepassing is of volstaan kan worden met Digikoppeling WUS (bevragingen) danwel Digikoppeling ebMS (meldingen) sec.
- Als partijen niet tot overeenstemming komen zijn zij verplicht alsnog de grens van 20MB te hanteren.

De beheerder van Digikoppeling wordt gevraagd deze punten op korte termijn uit te werken en te formaliseren.

Als toepassingsgebied wordt geadviseerd:

"Geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen informatiesystemen voor sectoroverstijgend berichtenverkeer, op basis van drie koppelvakstandaarden:

- *DK ebMS standaard voor meldingen tussen informatiesystemen*
- *DK WUS standaard voor de bevraging van informatiesystemen*
- *DK GB standaard voor de uitwisseling van grote berichten."*

En als werkingsgebied:

"Overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de publieke sector."

Hierbij adviseert de expertgroep om instellingen uit de semipublieke sector ook expliciet in de consultatie te bevragen over mogelijke uitbreiding van het hierboven vastgestelde organisatorische werkingsgebied. Dit zodat de semipublieke sector mogelijk onderdeel kan worden van het beoogde werkingsgebied, zowel voor huidige als toekomstige versies van de standaard.

Aanvullend adviseert de expertgroep de beheerorganisatie van Digikoppeling om ervoor te zorgen dat:

- Leveranciers worden toegelaten tot het Technisch Overleg Digikoppeling.

4.3 Aanbevelingen ten aanzien van de adoptie van de standaard

De expertgroep wijst erop dat bij de doorontwikkeling van de standaard de functionele behoeften binnen de eOverheid (incl. ontwikkelingen zoals het Stelsel en Compacte RijksDienst) en de verbinding tussen NORA katern Verbinden en toekomstige versies van Digikoppeling meegenomen dienen te worden. Op die manier kan effectief worden bijgedragen aan de beweging richting een digitale overheidsinfrastructuur.

5 Referenties

- [1] *Actieplan Nederland Open in Verbinding*, 's-Gravenhage: Ministerie van Economische Zaken, 2007.
- [2] "Pas toe of leg uit" is vastgelegd in de "Instructie rijksdienst bij aanschaf ICT-diensten of ICT- producten" van 8 november 2008, en daarnaast in convenanten en afspraken met decentrale overheden. Zie: <http://www.open-standaarden.nl/open-standaarden/het-pas-toe-of-leg-uit-principe/>
- [3] " Instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie 2010". Zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-4499.html>
- [4] Criteria en procedure voor 'pas toe of leg uit', vastgesteld door het College Standaardisatie op 23 juni 2011. Zie: http://www.forumstandaardisatie.nl/fileadmin/os/images/Toetsing_sprocedure_en_criteria_v1_0.pdf